

To Float Goran Despotovski

Izložba "To Float" - Instalacije / Dom omladine Beograda, Mart 2009.

Goran Despotovski

Izložba "To Float" Instalacije
Mart 2009.
Dom omladine Beograda

Izdavač: Dom omladine Beograda, Makedonska 22, Srbija;
dobinfo@domomladine.org; <http://www.domomladine.org>

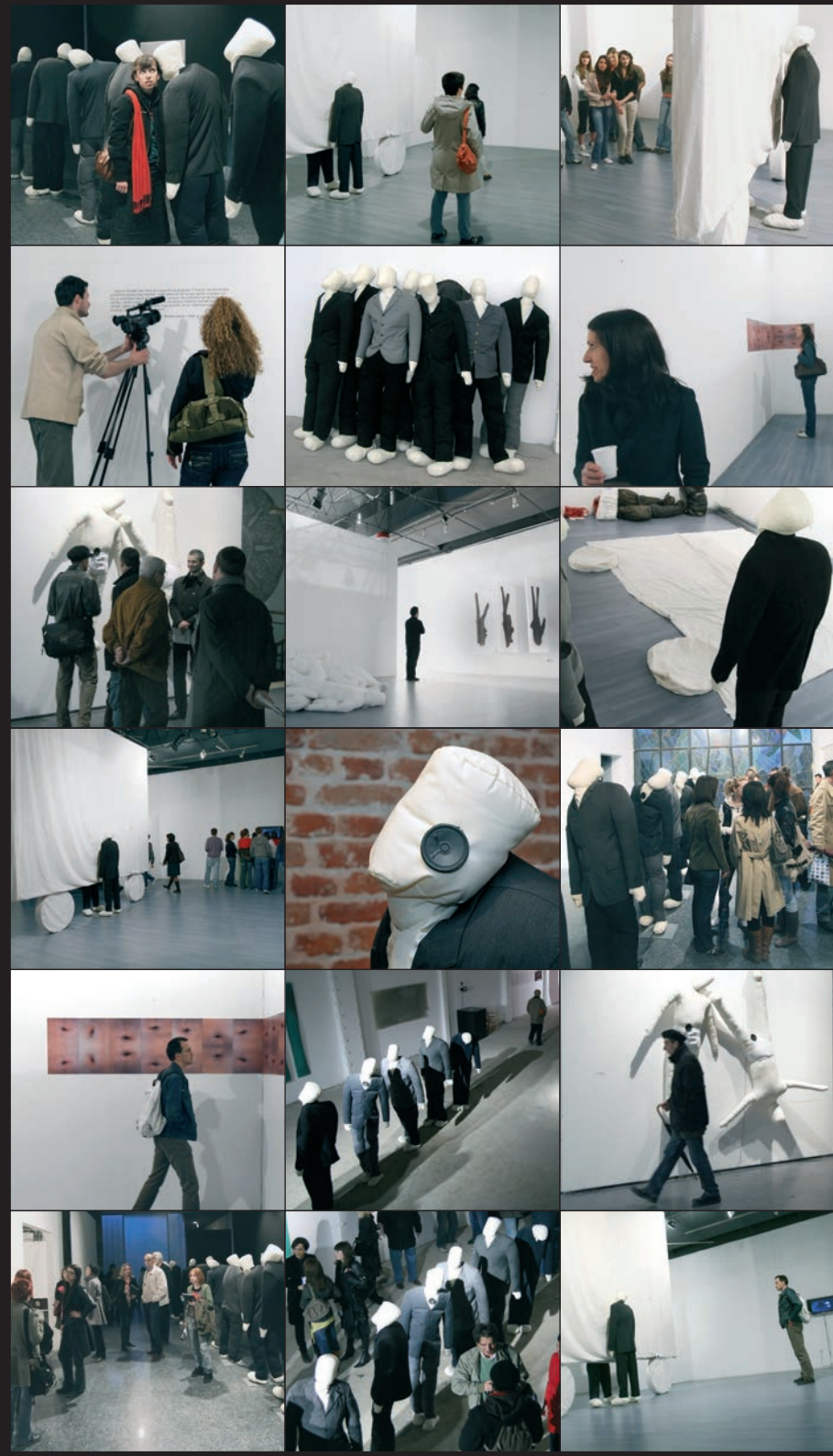
Za izdavača: Milan Lučić, director/direktor;
Urednik: Vladan Jeremić;
Savet galerije: Jelena Vesić, Mića Karić, Una Popović, Dragana Ilić Kažić, Vladimir Perić
Dizajn: Goran Despotovski;
Štampa: Akademija, Kraljice Natalije 43;
Izdanje: 652 (2009).

www.domomladine.org

To Float

Mumbled
Insult
Boiling
Plasma
Navel
Civil
To Float

Goran Despotovski : Retorika otuđenja : Sablasni tragovi egzistencije : Figura izgubljena u ubrzanju slika : Kretanje ili mirovanje : Dramaturgija praznine : Logika granice : Nema tajne : Tela su tragovi figura : Konstrukcija kodiranja i dekodiranja života : Goli život : Poništavanje golog života : Telo koje postaje figura koja postaje lutka koja postaje marioneta koja jeste odsutnost samog života usred ljudskog sveta koji živi tu i sada ... dalje ...

Goran Despotovski je uspostavio specifičan model neokonceptualnog istraživanja odnosa objekta i figure, te efekata tela/figure između siromašne umetnosti, performativnosti akcione umetnosti, afektivnosti novih medija i analitike svakodnevice savremenog ljudskog života u kulturalnim studijama. Despotovski je započeo istraživanja kasnih devedesetih godina dvadesetog veka u domenu lociranja paradoksalne granice između figurativnog i primarnog slikarstva te, zatim, u području složenih objektnih, figurativnih, telesnih i reprezentativnih instalacija. Umesto estetsko-umetničkih, odnosno, kulturalnih ili političkih eksplicitnih iskaza u njegovom delu postoje samo potrošene izbledele predstave, ili u smislu Žaka Deride: *brisani tragovi egzistencije, odnosno, ljudskog tela u egzistenciji.*

Seriya novih radova pripremljenih za ovu izložbu je usredsređena na dva povezana egzistencijalna momenta na "figuru među figurama" koja alegorizuje *čoveka u masi* i na *ubrzanje otuđenja* koje postaje vidljivo pojavnošću dela. Despotovski radi sa figurama koje nisu skulptorski ili slikarski mimezis ljudskog tela, već sa "marionetama" koje su simulakrumi sablasnosti i odsutnosti ljudskog života usred ljudskog života, tj. usred ljudske društvenosti i time usred politike svakodnevice. Umetnik na jednom mestu zapisuje „Ljudi - figure - lutke su zaustavljene u konfuznom i dementnom stanju u prekinutoj radnji i činu koji iz prošlosti emituje kolektivno upozorenje. Ovi radovi alegorijski i simbolični nagone gledaoca da se sa njima identifikuje i preispita sopstveno mesto u društvu, koje je u permanentnoj krizi na globalnom planu, i čije vrednosti su često izopačene.“

Despotovski potencira ulogu, pojavnosti i pre svega čulni haptičko-vidljivu pokaznost otuđenja kao društvenog stanja čoveka u kojem su mu vlastite želje, fantazije, oblici ponašanja, ideologije, religiozna uvjerenja i proizvodi njegovog rada, te sama njegova svakodnevica postali strani i nedokučivi. Može se sasvim šematizirano reći da (1) uzrok otuđenja više nije ljudski rad i odvajanje subjekta od objekta koji proizvodi, (2) takva alijenacija je prevladana delovanjem objekta kao informacije na subjekta i subjekte u odnosu. Čovek je taj odvojeni "objekt" koji proizvodi ekstatički – virtualni, figurabilni, ekranski, marionetski – sistem efekata koji dolaze od objekta i/ili čulima predočenih informacija o ljudskom životu. Doslovno, čovek više nije samo biološki organizam. Čovek-figura-marioneta u radovima Despotovskog je *sistem* fragmentarnih odnosa objekata povezanih u regulacijski sistem kontrole, nadzora, egzibicionizma, nestajanja, skrivanja i nemoguće stvarne žive komunikacije.

Novije realizacije Gorana Despotovskog sasvim ulaze u područje kritičke analitike „relacijske estetike“ i provokativnog suočenja sa „sablasnim“ i „perverznom“ efektima ubrzanog otuđenja ljudskosti:

Instalacija *Insult (Uvreda - instalacija, 2008)* je realizovana sa velikim brojem – gomilom – bačenih „nagih“ lutaka, tj. sa 150 komada-figura na hrpi. Lutke, čine gomilu koja sugeriše

teatralizovani efekat odbačenih ljudskih tela, gomilu leševa, ostatke nakon masovnog zločina itd. To su – brisane ili izbeljene figure „od“ ljudi koji više nemaju identitet, specifični lik i singularni karakter. Kao da se alegorizuje biopolitička zamisao o gubitku i „samog“ ili „golog“ života. Lutke su u prirodnoj ljudskoj veličini, sačinjene su od bele silikonske mase, te se ukazuju kao dejstvo ostatka ljudskog tela.

Instalacija *Mumbled (Mumlanje, 2007-2008)* je izvedena tako što je deset lutaka bez lica, u prirodnoj ljudskoj veličini, obučen u svakodnevnu mušku odeću. Lutke su postavljene u pravilan red. Jedna lutka stoji iza ili ispred druge. Izveden je red kao „red“ za ulazak u autobus, muzej, medicinski pregled, saslušanje, banku, poštu itd. Red je u nijansi ipak haotičan. Postavljeni red figura je, svakako, i sasvim apstraktan – mogao bi biti bilo gde i kada, mada je, istovremeno, i konkretan – tu je tačno ispred gledaoca u svojoj prisutnosti. Figure emituju nerazgovetni govor, neku vrstu mumlanja ili žagora. Taj zvuk stvara konfuznu situaciju sasvim blisku i sasvim neodređenu koja izmiče svakodnevnom iskustvu mada podseća na njega.

Instalacija *Plasma (Plazma, 2008)* je postavljena kao neka vrsta stilizovanog plošnog vozila, scenografska barijera koja deli prostor na dva dela. Vozilo/barijera je napravljena korišćenjem zaprljane posteljine. Sa obe strane „vozila/barijere“ su postavljene dve figure obučene u crno muško odelo. One zure u belo platno od koga je vozilo/barijera načinjena. Tragovi svakodnevice, nečisto belilo, praznina i odsutnost.

Zidna instalacija *Civil (Civil, 2008)* je izvedena sa pet ili pedeset belih zastava na kojima su prikazane plošne figure, crne mrlje koje referiraju ka odelu bez tela. Reč je o siluetama u pokretu. Fantomska tela su „uhvaćena“ i postavljena na zastavu kao simbol odsutnog, izgubljenog, onoga što je manjkavo, gotovo, tragično. Despotovski u većini svojih radova razvija vizuelnu i prostornu dramaturgiju „tragične otuđenosti“ koja se retorički pojačava neprisutnošću života u polju vidljivog, telesnog i ljudskog. Kada je „život prisutan“ kao u instalaciji *Boiling (Varenje, 2007-2008)* on je doveden do nekakvog mehaničkog grča koji ističe taj „sam ukleti život“ koji je sveden na elementarne i trivijalne radnje, situacije, događaje ili odnose. U *Varenju* su dva tela u donjem vešu postavljena da leže na velikom krevetu, gde „vare“ – emituju se iz lutaka zvuci mokrenja i ispuštanja gasova ili u video radu *To Float (Plutati, 2008)* prikazan je utopljeni komad tkanine, za koji su vezane končaste uzice koje pomeraju ovu platnenu formu. Ovaj proces ima dramatičan tok plutanja koji je pojačan zvukom zapljuskivanja vode. Platnena forma nalik sakou je čovek kao bez-telesna pojava koja je u stadijumu između, niti gore niti dole, ni živo ni mrtvo, niti utopljeno niti spaseno, ono je samo u stadijumu plutanja. Reč je o „životu“ koji je doveden do događanja marionetskog kretanja biti tu i ne biti tu. Kretati se i oponašati kretanje. Između iluzije prisutnosti i prisutnosti kao da nema razlike, odmaka.

Goran Despotovski radi sa *pervertiranjem* ljudske granice „života“. Život nije neko jezgro *postojanja*, već minimalni otpor otuđenju. Kada tog otpora nema tada se ukazuje sam svet lutaka/marioneta koje su tu i kao sablasti nisu tu.

Miško Šuvaković

Plasma

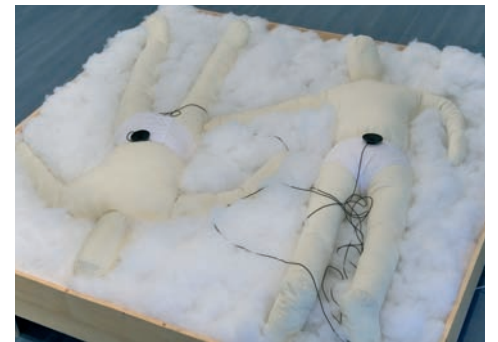
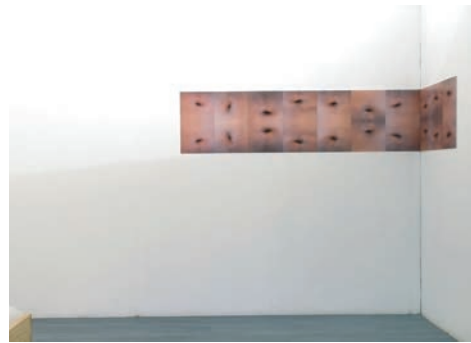
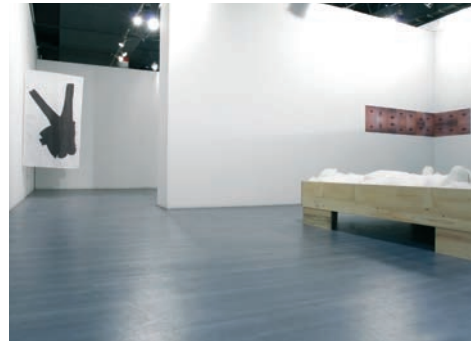

Insult

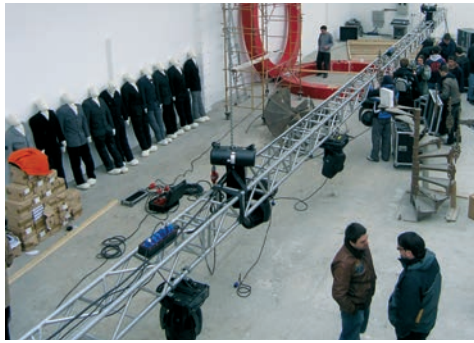
Boiling, Navel, Civil

Mumbled

**Kalman Jodal:
Interaktivni serijal - Vojcek**

“Živeli smo, samo polovično smo živeli.”
T. S. Eliot: Ubistvo u katedrali

O delima Gorana Despotovskog, koja su mogla biti viđena u Muzeju savremene umetnosti Vojvodine u Novom Sadu, pisaću, kao i obično, iz ličnog ugla.

Živeli smo, (možda). Prošlost se konstantno nanovo ispisuje. Nije sigurno čak ni to da smo rođeni. (Devedesetih godina, jednostavno je nestao moj izvod iz matične knjige rođenih. Nije ga bilo ni u porodilištu, ni kod matičara.) Na novom izvodu, koji sam dobio nakon mnogo utrošene energije, datum rođenja je bio identičan kao i onaj na starom izvodu, ali vreme rođenja nije(!). Objasnili su mi da ću od sada svaki put kada budem hteo dokazati da postojim, morati posebno da naglasim da sam naknadno ubeležen u Matičnu knjigu rođenih. Dakle, možda se nisam rodio. Možda sam došao na svet preko drugih roditelja, sa drugačijim licem i imenom, drugog pola, čak kao državljanin druge zemlje.

Kada bi zagreballi ispod površine, videli bi koliko puta je menjala identitet, državljanstvo, političke stavove, jedna od osoba što se sunčaju na klupi tokom devedeset i nešto godina života.

Možemo se pitati, da li je i koliko puta morala da laže, vara, krade, čak i da ubije ta osoba. Možda je u više navrata menjala ime, naciju, veroispovest, i ko zna u koliko situacija je bila naterana da se pravi luda, da ćuteći trpi ponižavanje, samo da se ne bi ukaljala sasvim.

Ovakav život nije srbijanska specijalnost. U globalizovanom svetu ne postoji mesto koje je večno bezbedno, gde nas ne mogu šikanirati, likvidirati, primenom sile lišiti zadnje mrve dostojanstva, odakle nas ne mogu proterati.

Stiče se utisak da Goran Despotovski analizira baš ovu, u današnje vreme uobičajenu depersonalizaciju ili serijsku proizvodnju nas samih, koja jedinku – u zavisnosti od trenutnih potreba – stvara ili svodi na pukog potrošača, oskudnika, agresora, žrtvu, pa i na heroja.

Lutke ovog umetnika (*Mumbled, Boiling, Insult...*) nemaju ništa sem odela, naznaka polnog obeležja; eventualno gaća ili gaćica, ali čak ni to nije obavezno ili potrebno. Koristi i stare stvari, koje izgledaju kao da su „iskopane“ u ruševnim kućama (*Suggestions, Medium...*). Te stare stvari odišu o nekad govorenim jezicima, društvenim statusima, radosti i tuzi. Najviše je kaputa (*Showroom...*). Dovoljan je i najminimalniji znak i već je (rođen) identitet: vojnička uniforma, kao i običan komad garderobe iz civilnog života postaju nosioci toga, npr. ako se modno univerzalnom, sivkasto crnom kaputu prikači za rukav teniski reket (*Repeat*). Možemo dekodirati kojem društvenom sloju ili

kasti pripada platnena lutka, koja se po potrebi, bilo kad može zameniti nekom drugom lutkom, samo ga treba preobući u drugu oblogu.

A ostali? Izgledaju kao da su iskopane iz masovne grobnice: to prikazuje masa humanoidnih tela nabacana na gomilu u ćošku (*Insult*). Naravno, i među njima ima dželata. U sveopštoj istoriji užasa često od slučajnosti zavisi kome će pripasti uloga žrtve, a kome uloga zločinca. Onima, koji ljude, ratove, našu unapred proizvedenu, natrijum nitratom konzerviranu stvarnost vide crno-belo (posebno u vanrednim situacijama), preporučujem knjigu Edvarda Kocbeka “Strah i hrabrost”. (Autor se pedesetih godina prošlog veka loše “proveo” zbog ove knjige.)

Lutke, iako nespretno, međusobno se mogu grliti (uz tehno muziku ili kao roboti u futurističkim filmovima), mogu i da razgovaraju, mada nerazumljivo, tokom dugih stajanja u redu, okrenuti licem ili leđima jedni prema drugima (*Mumbled...*). Prateći zvuci se sastoje od krčanja, pucketanja, šuštanja (*Distanca*), neartikulisanih sekvenci, koje se dobijaju destrukcijom zvuka raznih rođendanskih čestitki (*Showroom*). Ova dekomponovana muzika ukazuje na poremećaj u ljudskoj komunikaciji. A iz svakodnevne verbalne komunikacije je isključen smisao, samo se “trtljaju” unapred smišljeni, ukodirani klišeji, ili u nešto boljem slučaju, ćutke trpimo kako nas sagovornik “zatrpara” istim. Ipak, posetilac nije samo pasivni posmatrač; dok se konfuzni amalgam raznih vrsta šuštanja i krčanja stišava i pojačava, odnosno uključuje i isključuje, do kostiju ogoljeni univerzum kaputa je interaktivan.

Tokom jednog od razgovora sa autorom izložbe rekao sam da mi se sviđa platnena lutka, koji je smešten između dve lutke (*Plasma*), koje stoje u “zamrznutom” položaju, dok je zid pričvršćen za pod sa dva bela okrugla predmeta. Ova situacija je koliko beketovska, toliko i kafkijanska. (Muzičke asocijacije u ovom slučaju neću navesti.) Despotovski mi je objasnio da su to platnena kolica tj. zid koji razdvaja dve osobe. Rasveta je postavljena na takav način, da se ne vidi čak ni senka s druge strane zida. A vika koja dopire iz pravca lutke-sagovornika se tumači pogrešno, ili se čini da je nemušta bujica reči, ako se uopšte čuje. Dreka može biti agresivni izraz zaljubljenosti, zverske mržnje, seksualne privlačnosti, znatiželje, a možda je jednostavno poziv u pomoć.

Sve ovo se vidi na simbolično belom, platnenom zidu, za koji nije sigurno da je čvrsto oslonjen na pomenutim okruglim predmetima. Možda je njegova tajna izražena u matematičkim formulama, a razume ih jedino Uroboros, simbol jedinstva, koji lebdi u vazдушnom prostoru između neonskog osvetljenja i vanzemaljaca, te je sopstvenom večnošću, sveznalaštvom i stoicizmom uronjen u tišinu.

Goran Despotovski rođen 1972. godine u Vršcu. Diplomirao 1995. god. na VŠLIPU u Beogradu. Diplomirao 1999. god. slikarstvo na Akademiji umetnosti u Novom Sadu u klasi profesora Dušana Todorovića. Magistrirao 2003. god. slikarstvo na Akademiji umetnosti u Novom Sadu. Od 1999. god. član ULUV-a i ULUS-a. Od 2004. zaposlen na Akademiji umetnosti u Novom Sadu.

Nagrade: Nagrada za eksperimentalni akvarel, 7. Bijenala akvarela, Zrenjanin, 2007. Nagrada SKC, 5. Bijenala mladih, Vršac, 2002. Nagrada YU palete mladih, Vrbas, 2001. Pohvala 4. Bijenala mladih, Vršac, 2000. Dobitnik godišnje nagrade za slikarstvo Akademije umetnosti u Novom Sadu (1999). Dobitnik nagrade Univerziteta u Novom Sadu za postignute rezultate u umetničkim aktivnostima (1999).

Samostalne izložbe: 2009 Dom omladine Beograd/ Galerija Pygmalion, Timisoara, Rumunija/ 2008 ULUS, Beograd/ Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Novi Sad/ 2006 XI Međunarodna izložba «Art Expo», Novi Sad/ 2005 Centar za vizuelnu kulturu "Zlatno oko", Novi Sad/ Savremena galerija, Zrenjanin/ Kulturni centar, Centar za savremenu kulturu Konkordija, Vršac/ 2003 Akademija umetnosti, Novi Sad/ Salon '77, Galerija moderne umetnosti, Niš/ 2002 Narodno pozorište Sterija, Vršac/ 2001 Centar za savremenu kulturu Konkordija, Vršac/ 2001 Galerija SKC, Kragujevac/ Galerija savremene umetnosti, Pančevo/ 2000 Galerija ULUV-a, Novi Sad/ Centar za savremenu kulturu Konkordija, Vršac/ Galerija savremene umetnosti Laza Kostić, Sombor/ Novosadski likovni salon, Kulturni centar, Novi Sad/ Dom kulture Studentski grad, Novi Beograd/ KIC Srpska kuća, Požarevac/ 1999 Galerija SKC DA, Novi Sad/ Galerija Most KPZV, Novi Sad/ 1998 Galerija okružnog zatvora, Zrenjanin/ Galerija Akademije umetnost, Novi Sad

Kolektivne izložbe (izbor): 2009 IZA RAMPE Savremena fotografija u Novom Sadu, Fotogalerija Gradske kuće Grac, Austrija. 2008 Umetnost u Vojvodini danas/ "U (i o) tranziciji", Pariz/ Međunarodna izložba kolonije "Tragom Paje Jovanovića", Vršac/ Projekat "Umetnost u Vojvodini danas", Novi Sad, Sombor, Sremska Mitrovica, Šid... / "U proširenom polju slike", Indija/ Video radovi, Centar za vizuelnu kulturu "Zlatno oko", Novi Sad/ „Balkanska kapija“, Internacionalna revija video radova, Pečuj. 2007 Skulptura /objekti, instalacije, ambijenti, intervencije u urbanom prostoru, Visart, Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Novi Sad/ Internacionalni Bijenale proširenih medija Oktopus/ Galerija New Moment Beograd/ Paviljon Cvijeta Zuzorić, Beograd/ Izložba Umetničke kolonije Ečka, Savremena galerija, Zrenjanin/ XII Međunarodna izložba, «Art Expo», Projekat Voleti razlike/ Međunarodna izložba "Balkan Art", Centar za savremenu kulturu "Zlatno Oko", Novi Sad/ "In Situ", Muzej savremene umetnosti Vojvodine, The Manual Forgotten Art Museum, Novi Sad/ "Do kraja veka" - Umetnost u Vojvodini od šezdesetih do 2000-te (iz privatne zbirke Save Stepanova), Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Novi Sad/ III Internacionalna Izložba umetničkih zastava, Galerija "Zlatno oko", Novi Sad/ VII. Bijenale akvarela, Savremena galerija, Zrenjanin. 2006 Međunarodna izložba, Biblioteka - otvorena knjiga Balkana, Sarajevo, Čačak/ Primeri iz aktuelne umetnosti u Vojvodini - Početak veka: sudbine i komentari, Labin, Hrvatska/ Grad - umetnička pozornica, Visart, Novi Sad. 2005 Izložba radova Tragom Paje Jovanovića, Narodni Muzej Vršac/ Internacionalni 46. Oktobarski salon Beograd/ Izložba "Voleti razlike", Muzej savremene likovne umetnosti, Novi Sad. 2004 Međunarodna izložba Observatoire 4 gallery Montreal, Kanada/ Internacionalna izložba 6. Bijenala mladih, Vršac/ Izlagačka praksa kao kulturno politička strategija, 10 god. CSK Konkordija, Vršac/ Međunarodna izložba A Space galerija Toronto, Kanada. 2003 XXXIII. Oktobarski salon Pančevo/ Izložba "korak korak napred dva koraka napred", Centar za vizuelnu kulturu "Zlatno Oko", Novi Sad. 2002 Eksperimentalni crtež, galerija moderne umetnosti Niš/ SKC Novi Sad/ 5. Bijenale mladih Vršac/ Izložba SULUV-a/ Internacionalni festival performansa i eksperimenata, Sankt Peterburg, Rusija/ "Ogledalo Balkana", Kraljevo/ III. Izložba vršačkih autora, Centar za savremenu kulturu Konkordija, Vršac. 2001 Prolećna izložba ULUS-a Beograd/ Izložba crteža Multimedijalni centar Vršac/ II. Izložba vršačkih autora, CSK, Vršac/ YU paleta mladih, Vrbas/ XXX. Oktobarski salon, Novi Sad/ XXXI. Oktobarski salon Pančevo/ Izložba SKC, Kragujevac. 2000 Internacionalno 4. Bijenale mladih Vršac/ Prolećna izložba ULUV-a Novi Sad/ Galerija savremene umetnosti Pančevo. 1999 XXVIII. Oktobarski salon, Novi Sad/ XVII. Oktobarski salon, Kovin/ VI. Salon mladih umetnika, Sremski Karlovci. 1998 XXVII. Oktobarski salon Novi Sad/ Projekat Afrodita, Beograd, galerija Zvono; Novi Sad, Zlatno oko; XVI. Oktobarski salon, Kovin. 1997 XXVII. Oktobarski salon, Pančevo/ XV. Oktobarski salon, Kovin.

Goran Despotovski "To Float" Instalacije, Dom omladine Beograda, 2009.